

УДК 811.161.2'373.2 (477.43/44)

НАЗВИ ЖИРІВ У ГОВІРКАХ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Оскирко О.П., здобувач кафедри

української мови та методики її навчання

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

У статті проаналізовано назви жирів, з'ясовано етимологію досліджуваних номенів, їх лінгвогеографію у досліджуваному ареалі та поза його межами, визначено основні моделі номінації лексем, здійснено їх лексико-семантичну характеристику.

Ключові слова: лексико-семантична група, номінація жирів, східноподільські говірки, мотиваційні ознаки, номінація.

В статье проанализированы названия жиров, выяснена этимология исследуемых номенов, их лингвогеография в исследуемом ареале и за его пределами, определены основные модели номинации лексем, осуществлена их лексико-семантическая характеристика.

Ключевые слова: лексико-семантическая группа, номинация жиров, восточно-подольские говора, мотивационные признаки, номинация.

Oskyrko O.P. FAT NOMINATIONS IN THE EASTERN PODILL DIALECTS

The article represents the analysis of fat nominations, identifies etymology of studied nomens, their internal and external lingo-geographic usage area, defines the main models of lexems' nominations, their lexical-semantic analysis carried out.

Key words: lexico-semantic group, fat nomination, eastern Podilly dialects, motivational signs, nomination.

Постановка проблеми. Лексика на позначення продуктів харчування здавна цікавила науковців (З. Ганудель, Г. Вешторт, В. Невойт) і є об'єктом сучасних лінгвістичних студій (М. Волошинова, Е. Гоца, В. Різник, Н. Загнітко, Є. Турчин, Л. Борис). Останнім часом увага мовознавців зосереджена на ґрунтовному аналізі лексико-тематичних груп, а саме назвах їжі та напоїв, адже кулінарна лексика нерозривно пов'язана з повсякденним життям та діяльністю людини.

Аналіз останніх результатів досліджень. В українському мовознавстві різним аспектам лексико-семантичних груп назв їжі присвячено етнографічні дослідження Л. Артюх [1] та В. Борисенко [2], підрозділи у системних описах пам'яток староукраїнської мови С. Яценка (Яценко), параграфи у дисертаціях М. Волошинової (Волошинова), Є. Турчин (Турчин), Е. Гоци (Гоца), Н. Загнітко (Загнітко), Л. Борис (Борис). Назви жирів у східноподільських говірках предметом системного опису не були, що й визначає актуальність нашої роботи.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати номен лексико-семантичної групи на позначення жирів, дослідити їх семантичну структуру, визначити основні моделі номінації. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: виявити функціональну активність аналізованих лексем; визначити найбільш продуктивні способи утворення номенів.

Матеріалом для дослідження стали власні експедиційні записи, здійснені протягом 2015–2017 рр. у населених пунктах західних районів Черкащини, східних – Вінниччини, північно-західних – Кіровоградщини, північно-східних – Миколаївщини.

Виклад основного матеріалу. Українська народна кулінарія завжди відзначалася широким асортиментом страв із м'яса, молочних продуктів, рідше овочів та фруктів. Основним складником для приготування страв був жир. Із туш тварин переробляли як зовнішній, так і внутрішній жир, який, як відомо, є джерелом енергії, а, отже, підвищує калорійність страви. Жири обробляли різними способами: просолювали, завивали рулетом і зберігали у полотняних торбинках, витоплювали смалець, шкварки тощо. Жири рослинного та тваринного походження використовували переважно для заправки страв; засмажували салом чи олією з цибулею, морквою тощо.

За походженням жири подіюються на тваринні і рослинні, тверді і рідкі.

Номінація жирів тваринного походження. У досліджуваному ареалі на позначення жирів тваринного походження зафіксовано лексеми 'сало, жир, с'малець', здір, лій.

Номінація твердих жирів (загальна назва). На позначення сирого свинячого жиру у східноподільських говірках зафіксовано назви сало, здір, жир.

У мікрогрупі на позначення свинячого жиру визначальною є диференційна ознака «походження жирів». Це дозволяє виокремити підгрупи назв жирів на підставі опозиції сем: 'зовнішній жир', 'внутрішній жир'.

Сало – верхній надм'язовий нарід, загальна назва на позначення жирового відкладення у тварин, яке українці вживають в їжу. У національній кухні українців *сало* набуло надзвичайної популярності. За частотою уживаності *сало* можна порівняти із такими стравами, як борщ, галушки, вареники тощо. *Сало* вживають у сирому вигляді, подають до столу з духмяним чорним перцем, квашеними огірками та помідорами, використовують для тушкування з овочами, піджарки, витоплюють жир тощо.

У лексико-семантичному варіанті на позначення загального тваринного жиру лексема *сало* функціонує у говірках південно-східних регіонів досліджуваного ареалу (Кнл, Плс, Жр, Снх, Ск, Уг, Чй, Дб, Рс, Рз, Окс, Крс, Уг, Чй, Сч, Сн, Хр, Зл, Тп, Дб, Глм). Лексема *сало* вживається у східноpodільських говірках ще зі значенням 'салець, жир, витоплений із свинячого здору, сала' (Плс, Об, Жр, Снх, Ск, СХ, Гнн, Юр, Тр, Рс, Рз, Окс, Крс, Уг, Чй, Сч, Сн, Хр, Зл, Тп, Дб, Глм, Дб).

Праслов'янську лексему *'сало* етимологи пов'язують від **sadlo*, пов'язане з **saditi* 'садити, сідати', тобто «те, що сідає на м'ясо» (ЕСУМ, т. 5, с. 169) від пракельтської **saldi* (ірл. *Sail* «солонина») (ЕСУМ, т. 5, с. 169). Лексема *сало* відома була ще давньоукраїнській мові, згодом зі значенням 'внутрішній свинячий жир' зафіксована у староукраїнській мові [7, с. 170]. Словник сучасної української мови у 11 томах лексему *сало* реєструє як багатозначну: 'жирове відкладення у тілі живого організму, жир', 'відокремлений від м'яса підшкірний свинячий жир, що зберігається солоним і вживається сирим, смаженим чи вареним', 'відокремлений від м'яса жир інших тварин та птахів', 'розтоплений тваринний жир', 'жирова речовина, яку виділяють сальні залози', 'мінеральне або рослинне мастило' (СУМ, т. 9, с. 18).

Зовнішній жир тварини. Серед назв на позначення зовнішнього (верхнього) жиру у східноpodільських говірках функціонує лексема *сало* (Кнл, Жр, Снх, Лщ, Хр, Бт, Уг, Ск, Лк, Хм, Мх, Крт, Крб, Глм, Плн, Об, Зл, Окс, Крс, Клб, Клд). На ознаки якості / неякості *сала* вказують словосполучення, утворені атрибутивним зв'язком, де означення передає основний мотив номінації, утворені

за моделлю «іменник *сало* + прикметник»: *'сало молод'е, 'сало с'в'їже, 'сало со'лоне, 'сало то'р'їшн'е, 'салоста'ре, 'сало кну'рове, 'сало кну'росне, 'салок'нурошнє, 'сало кну'ратнє, 'сало кну'р'ачє.*

Лексема *сало* входить до складу двослівних номінацій, в яких атрибутив передає ДО «за місцем розташування»: *'сало з п'їд'че"ревини, 'сало нутра'нє* (Бг, Сч, СХ), *'сало нутрїанє* (Бг), *'сало в'нутр'їшнє* (Сч, Сн).

ДО «якість»: *'сало з л'прор'їз:у, 'сало про'р'їз'нє* 'сало, яке ніби перерізане м'ясом'.

Для варіння використовують переважно *'сало нес'в'їже, 'сало залєжанє, 'сало л'жоутє.* Для приготування відвареного сала жителі Східного Поділля використовують лушпиння від цибулі, що надає салу м'якості і особливого смаку. На позначення відвареного сала у лушпайках цибулі у східноpodільських говірках зафіксовано словосполучення *'сало в'варє"нє* (Жр, Снх, Ск, СХ, Трг, Ів, Рс, Лщ, Сч, Бт, Гр). Назву 'сало з погорля свині' жителі с. Махаринці Козятинського р-ну Вінницької області, уживають на позначення словосполучення *сало в'їд голови сви'н'ї.*

Лексема *сало* (загальна назва) у поєднанні з дієприкметником *топленє* (походить від дієслова *топити*), утворює словосполучення: *'топле"нє 'сало* (Уг, Мч, Окс): *на ку'сочки по'р'їзала 'сало // кинула у каза'нок чи каст'рул'ку // во'но топит'с'а / л'пот'їм зливай'у с'мале"ц' і дода'їй шче 'сала / л'поки все не пере"тонл'у // (Уг).*

У говірці с. Клебань Тульчинського р-ну Вінницької обл. на позначення топленого свинячого жиру уживають словосполучення *'сало 'топле"нє.*

Із лексемою *сало* у значенні 'топленє' у досліджуваних нами говірках вступає у синонімічні зв'язки із лексемою *жир* (Рз, Бт, Гр, Пн, Уг, Чй, Йс, Мч, Кнл, Жр, Снх, Ск, Сх, Трг, Тп, Рс, Юр, Лщ, Крт, Плн, Тр, Клд, Гнн), *жирь* прасл. **žirь* зіставляючи з прасл. **žiti* «жити», **žrati, žerti* «жертви», вірменською *gēr* «жирний» та грецькою *χοϊρος* «поросє», *χϊλος* «зелений корм» (ЕСУМ, т. 2, с. 198). Із семантикою 'корм, їжа' лексема *жир* відома у більшості західнослов'янських мовах. Словник СУМ лексему *жир* реєструє як багатозначну (СУМ, т. 2, с. 530). У говірках української мови лексема *жир* використовується зі значенням «жир тварини» (Турчин, Волошинова, Борис, Загнітко). Архілексема *жир* у східноpodільських говірках уживається у словосполученнях, атрибутиви в яких передають ДО «походження»: *'жир сви'н'ачий* 'жир із

свині' (Кнл, Цб, Рс, Тп, Жр, Снх, Клд), *'жир сви'н.ий* 'підшкірний жир свині' (РБ).

У більшості східнопоміських говірок у значенні 'свиняче зовнішнє перетоплене сало' функціонує лексема *с'мале'ц*' (Кнл, Жр, Снх, Лщ, Хр, Бт, Уг, Ск, Лк, Хм, Мх, Крт, Крб, Глм, Плн, Об, Зл, Окс, Крс, Клб, Клд), *с'мале'ц*' (Ск, СХ, Трг, Ів, Рс, Лщ, Сч, Бт, Гр), *с'мале'ц*' (Мх, Крт, Крб, Глм, Плн, Об, Зл, Окс, Крс, Клб, Клд), *шмале'ц*' (Крб, Глм, Плн, Об, Зл, Окс). Лексема *смалець* є запозиченням з польської мови; *smalec* «смалець», «топити, плавити» (ЕСУМ, т. 5, с. 315), з німець. *Schmalz, schmeißen* «топити (сало)» [4, с. 136]. Потрапляючи у говірку, цей полонізм зазнає субституції, заміна звука [с] → [ш] є типовою східнопоміською рисою [6].

На обстеженому ареалі, а також інших у діалектах лексема *с'мале'ц*' уживається переважно зі значення «витоплений внутрішній жир із свині або домашньої птиці». З тим же значенням лексему *смалець* реєструє Словник української мови (СУМ, т. 9, с. 394-395).

Сему 'свиняче внутрішнє, яке тримає кишки, неперетоплене сало' у досліджуваних говірках передає лексема *'с'етка* (Трг, Бт, Рс), *'с'ітка* (Юр, Кнл, Бг), *'с'еточка* (Лщ), утворені за допомогою суфіксів *-к-*, *-очк-*. Лексема *'с'етка* реалізує значення 'перетоплене' і 'неперетоплене', у східнопоміських говірках має широку семантичну структуру: 'знаряддя для вилову риби', 'сумка, сплетена зі шнурків', 'сорочка із тканини рідкого плетива', 'металевий огорожений паркан'. Лексема входить в іншу лексико-семантичну мікрогрупу на позначення 'внутрішнього жиру тварини' й функціонує у білоруських та російських говірках, більшості слов'янських мовах [4, с. 135-136].

Номінація внутрішнього жиру тварини. Внутрішній тваринний жир, переважно свинячий, перетоплювали та для довшого зберігання підсолювали, зливали у посудини різних розмірів. Його використовували для приготування різноманітних гарячих страв, а також як лікувальний засіб при захворюваннях гортані та дихальних шляхів.

У більшості досліджуваних говірок у значенні 'внутрішній перетоплений жир' функціонує лексема *лій*. У переважній більшості аналізованих говірок лексема позначає застиглий топлений жир з кози та вівці, рідше теляти.

Лексема *л'ій* та фонетичний варіант *лой*, *лії* у досліджуваних говірках є полісемантичною. До складу семантичної структури входять семи 'козиний жир' (Мх, Рз, Лщ,

Хр, Бт, Гр, Уг, Чй, Плн, Об, Дб, РБ), 'овечий жир' (Кнл, Лк, Хм, Уг, Чй, Лщ, Рс, Тп, Тр, Дб, РБ), 'телячий жир' (Лк, Хм), 'лій гов'яжий' (Дб). Лексема *лій* зі значення 'козиний жир' та 'овечий жир', функціонує у північних та крайніх північно-східних східнопоміських говірках (РБ, Плс, Стпв). Походження лексеми науковці пояснюють від внутрішньої форми *лій* < *лити*, пов'язане з чергуванням голосних (СУМ, т. 3, с. 247), що свідчить про те, що первинним значенням було 'розтоплений жир' [4, с. 136-137]. Діалектоносії *лій* (*лой*) використовують у домашньому господарстві не лише для приготування страв, а й як лікувальний засіб для тварин та людей. Лоєм змащують дійки корови до і після доїння, використовують для загоєння ран на шкірі тварин тощо. Овечий і козиний *лій* застосовують й у нетрадиційній медицині для лікування дихальних органів, а також органів кишкового тракту. Саме тому жителі досліджуваного регіону постійно заготовляють лій для домашнього ужитку.

У давньоукраїнський період аналізована лексема функціонувала на позначення яловичого та свинячого жиру [7, с. 140]. Лексема *лой* відома староукраїнській мові у значенні тваринного жиру, який здобували з жирових відкладень у тварини та позначала переважно яловичий або овечий жир [8, с. 167]. У сучасній українській мові лексема функціонує зі значенням «жир рогатої худоби, що вживається в їжу», проте додатково зазначено, що «у старовину використовувався для освітлення» (СУМ, т. 4, с. 512). У більшості слов'янських мов, а також білоруській та російській лексемі властиве семантичне значення, що й східнопоміським говірках 'свіжий або перетоплений овечий, яловичий жир'.

На позначення внутрішнього нетопленого свинячого жиру зафіксовано однослівні та двослівні номінації з опорним словом жир чи сало, які вказують на

– місцезнаходження: *жир нутр'а'ний*, *нутр'ро*, *нутр'ак*, *сало в'нутр'ішн'е*, *сало киш'кове*, *сало нутр'ішн'е*, *сало нутр'ане*, *сало нутр'ове*, *сало осе'редкове*, *сало се'редкове*, *сало се'редове*; *п'ідче'ревина*;

– спосіб зберігання: *з'горток*;

– спосіб отримання: *зд'ір* (*зд'ір*, *зд'ор*) *зд'ірник*, *сало зд'орове*.

На позначення жиру з інших свійських тварин, зокрема овець та кіз, уживаються словосполучення *'жир ко'зин'ий* 'козиний жир' (Хр, Жр, Снх, Тпг), *'жир ко'з'ачий* 'жир

із кози, цапа' (Шм, Йс, Мч, Кнл), *жир о'вечий* 'жир із вівці' (Шм, Йс, Мч, Кнл, Цб, Снх), *жир те^{ул}л'ачий* 'жир із теляти' (Шм, Йс, Мч, Кнл, Цб, Клд), *жир йаловичий*, *жир йало'вий* 'жир із ВРХ' (РБ, Кнл, Клд), *жир го'й'ажий* 'телячий внутрішній жир' (Шм, Йс, Мч, Кнл, Клд).

Словосполучення *жир сви'н'ачий*, *жир те^{ул}л'ачий*, *жир йаловичий*, *жир ко'зин:ий* утворені за моделлю «іменник + прикметник», де прикметники із суфіксами *-ач-*, *-яч-*, *-ич-* конкретизують найменування жиру й указують на тварину, з якої взято жир.

У південно-східних східноподільських говірках фіксуємо вживання словосполучень на позначення внутрішнього жиру із свійської птиці, утворені за моделлю «іменник *жир* + прикметник»: *жир 'кур'ачий*, *жир ка'чиний*, *жир 'гус'ачий*. Другий компонент словосполучень, присвійні прикметники *курачий*, *качиний*, *гусячий* – суфіксальні утворення від назв тварин із суфіксами *-яч*, *-ин-*. Діалектності зауважують, що внутрішній жир тварин застосовують у господарстві з лікувальною метою: *'топле^нним 'жиром з'машчуйу д'йй'ки ко'рови 'пере^дм до'йін:ам / ко'ли д'ййоч'ки по'репали теж з'машчуйу //* (Ск).

Значення 'шматочки сала', які залишилися з перетопленого жиру, репрезентовано лексемами *шквар'ки* (Йс, Мч, Жр, Лщ, Грг, Бт, Сн, Ск, Вр, Хм, Мх, Кбр, Глм, Плс, Юр, Об, Окс, Клд), *шква'рок* (Клб) та *шк'варочки* (Уг, Чй, Лщ, Рс, Тп, Тр, Ск, Снх, Жр, СХ), *'вижарки* (Тр, Жр, Лщ, Сч, Уг, Чй) та *'вишкварки* (Уг, Чй, Жр, Снх, Лщ, Тр, Зл). У загальнонародній мові лексема шкварки 'вытопленный кусочек сала, вытопка' (Грінченко, т. 4, с. 500). Лексема *шквар'ки* у сучасній українській мові відома зі значенням 'надто гаряча у поведінці людина' (СУМ, т. 1, с. 542). В основі номінації такого продукту процес приготування страви, що позначається лексемами *вижарити*, *вишкварити*. Такі лексеми відомі в інших говірках української мови (Лисенко, Аркушин, Волошинова, Піпаш, Ганудель, Загнітко).

Номінація жирів рослинного походження. Природничо-географічні умови та землеробський напрямок господарювання здавна сприяли розвитку вирощування сільськогосподарських культур, що дозволяло харчуватися українцям рослинною їжею. Найбільш поширеними в Україні були страви, приготовлені з рослинних складників.

У досліджуваних говірках мікрогрупу жирів рослинного походження утворюють лексеми *о'л'йя* (*о'л'йя*, *о'л'йй*, *го'л'йя*,

гу'лійя), *фус* (*хус*). Аналізовані лексеми об'єднані загальною семою 'жири рослинного походження', переважна більшість лексем успадковані з давньоукраїнської мови, у процесі розвитку мови частина лексем зазнала незначних семантичних змін.

Номінація рідких жирів. Рідкі жири рослинного походження називають *олією*. Лексема *ол'йя* зі значенням «жирова речовина, екстрагована з різних рослинних продуктів, переважно олійних рослин» свого часу вижила з повсякденного ужитку українців лексемі *масло*, яка у староукраїнський період функціонувала зі значенням рослинного жиру [8, с. 166]. Жир з рослин різних видів українці видобували різними шляхами, зокрема з кукурудзи, насіння соняшника, сьогодні з рапсового насіння, однолітніх трав'янистих рослин. Важливе значення мають жири, виготовлені з різноманітних зерен рослин: абрикосових кісток, кавуна, вишні, конопель, льону, маку, горіхів, рапсу, сої тощо [8]. У досліджуваних говірках сему 'жир, вироблений із соняшникового насіння' репрезентовано лексемами *о'л'йя* (Шм, Йс, Мч, Лк, Глм, Жр, Снх, Ск, СХ, Трг, Юр, Лщ, Хр, Гр, Бр, Уг, Чй, Сн, Сч, Плс, Об, Окс, Дб, Тп, Крс, Дб, Зл, РБ, Клб, Рс, Рз, Ів, Нд, Клн), *о'л'йя* (Кнл), *го'л'йя* (Нс, Кбр, Зл, Окс, Крс), *гу'лійя* (Кбр, Окс, Крс), *о'л'йй* (Крт).

Походження лексеми *олія* українські етимологи виводять з праслов'янського **olějъ*, запозичене з латинської або грецької мов, де лат. *oleum* «олія» походить від грец. *ελαι-For*, що зводиться до невідомого середземноморського джерела. Давню форму лексем *олій*, *олей* збережено й в українських говірках (ЕСУМ, т. 4, с. 182) і у східноподільських зокрема. Лексема чоловічого роду *ол'би* відома давньоукраїнській мові, згодом *ол'бекъ* – староукраїнській [8, с. 107]. У загальнонародній мові лексема *о'л'йя* 'растительное масло', 'постное масло, преимущественно конопляное' (Грінченко, т. 3, с. 52); 'рідка жирова речовина, яку добувають з деяких рослин (переважно з їх насіння або плодів)' (СУМ, т. 5, с. 691).

Архілексема *олія* входить до складу двослівних номінацій, в яких атрибутив передає ДО «колір»: *о'л'йя |жоўта* (Жр, Снх, Ск, СХ, Хм), *о'л'йя |б'іла* (Кнл, Шм, Йс, Мч, Лк, Жр, Снх, Ск), *о'л'йя |темна* (Крс, РБ, Юр, Клб, Клд), *о'л'йя |св'ітла* (СХ, Хм, Рс, Рз, Хр, Кбр, Крт, Глм, Плн); ДО «якість»: *о'л'йя г'ір'ка* (Крт, Глм, Плн, Плс, Об, Крс, РБ, Юр, Клб), *о'л'йя |п'іниста* (Ск, СХ, Хм, Рс), *о'л'йя*

молода (Глм, Жр, Снх, Ск, СХ, Трг, Юр, Лщ, Хр, Гр), *о'л'їя даўна* (Хм, Рс, Рз, Хр); ДО «продукт виготовлення»: *о'л'їя куку'рудз'ана* (Клб), *о'л'їя 'сон'ашникова* (Кнл, Бг), *о'л'їя 'рапсова* (Окс, Зр).

На позначення осаду від олії на дні посуду у досліджуваних говірках зафіксовано лексему *фус*, виявлену у більшості обстежених населених пунктів (Кнл, Шм, Йс, Мч, Лк, Жр, Снх, Ск, СХ, Хм, Рс, Рз, Хр, Кбр, Крт, Глм, Плн, Плс, Об, Крс, РБ, Юр, Клб, Клд), а також фонетичний варіант *хвус* (Мх). Лексема *фус* «осад, гуща», запозичення з польської мови (ЕСУМ, т. 6, с. 142), у СУМ зафіксована із ремаркою діалектне «осад» (СУМ, т. 10, с. 656).

Висновки. Отже, у складі лексико-семантичної групи на позначення жирів чітко виокремлюється мікрогрупа жирів тваринного та рослинного походження. Більшість розглянутих назв – питомі лексеми або їх деривати, утворені суфіксальним способом. Питома лексема *'сало* входить до складу двослівних номінацій, в яких атрибутив передає ДО «розташування»: *'сало нутра'не*, *'сало' нутрійане*, *'сало в'нутр'їшне*, рідше – однослівні назви *нут'рак*, *'с'етка*, *'с'ітка*, *'с'еточка*. Визначальними диференційними ознаками у складі лексико-семантичної групи на позначення жирів рослинного походження є «колір»: *о'л'їя 'жоўта*, *о'л'їя 'б'їла*, *о'л'їя 'темна*, *о'л'їя 'с'вітла*; «якість»: *о'л'їя г'ірка*, *о'л'їя 'п'їниста*, *о'л'їя 'молода*, *о'л'їя 'даўна*; «продукт виготовлення»: *о'л'їя куку'рудз'ана*, *о'л'їя 'сон'ашникова*, *о'л'їя 'рапсова*.

СПИСОК ОБСТЕЖЕНИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ:

Шм. – Шамраївка Сквирського р-ну Київської обл.; Йс. – Йосипівка; Мч. – Мечиславка, Ульянівського р-ну Кіровоградської обл.; Лк. – Лукашівка, Літинського р-ну Вінницької обл.; Хм. – Хомутиці, Калинівського р-ну Вінницької обл.; Тп. – Тополівка, Теплицького р-ну Вінницької обл.; Жр. – Журавка, Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл.; Уг. – Угловата, Христинівського р-ну Черкаської обл.; Чй. – Чайківка, Христинівського р-ну Черкаської обл.; Пп. – Попудня, Монастирищенського р-ну Черкаської обл.; Нд. – Надлак, Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл.; Окс. – Оксанино, Уманського р-ну Черкаської обл.; Дб. – Добра, Маньківського р-ну Черкаської обл.; Гнн. – Ганнівка, Новоархан-

гельського р-ну Кіровоградської обл.; Лщ. – Ліщинівка, Рз. – Розсішки, Хр. – Христинівка, Сч. – Сичівка, Сн. – Синиця, Христинівського р-ну Черкаської обл.; СХ. – Скалівські Хутори, Снх. – Синюха, Трг. – Торговиця, Нд. – Надлак, Ск. – Скаліва, Ів. – Іванівка, Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл.

ДЖЕРЕЛА:

Аркушин – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. Луцьк: Вежа, 2000. Т. 1–2; **Волошинова** – Волошинова М.О. Динаміка традиційної предметної лексики в українських східнословобожанських говірках: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Луганськ, 2014. 301 с.; **Ганудель** – Ганудель З. Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини (назви страв, посуду та кухонного начиння). Пряшів, 1981; **Загнітко** – Загнітко Н.Г. Назви їжі, напоїв у східнословенських говірках Донеччини: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецьк, 2011. 453 с.; **Лисенко** – Лисенко П.С. Словник поліських говорів. К.: Наук. думка, 1974. 260 с.; **Піпаш** – Піпаш Ю.О. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). Ужгород, 2005. 266 с.; **Турчин** – Турчин Є. Назви їжі на Східному Поліссі. Львів: Українська академія друкарства, 2012. 347 с.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артюх Л.Ф. Весільне печиво українців та росіян. Народна творчість та етнографія. 1979. № 5. С. 80 – 84.
2. Борисенко В.К. Форми побутування весільного короваю. Народна творчість та етнографія. 1981. № 5. С. 37 – 44.
3. Великанович А. Народна пожива в Турчанському повіті (Бойківщина). Матеріали до української етнології. ЗНТШ. Львів, 1918. Т. 18.
4. Вешторт Г. Названия пищи в говорах Полесья. Лексика Полесья / отв. ред. И. Толстой. Москва, 1968. С. 367–414.
5. Ганудель З. Народні страви і напої: Лексика українських говорів Східної Словаччини. Пряшів, 1987. 215 с. Бібліогр.: с. 159–161.
6. Нариси з діалектології української мови: посіб. для ф-тів мови й літ. пед. ін-тів / Ф. Жилко. Київ: Рад. шк., 1955. 314, [6] с.: карти.
7. Невойт В.И. Названия пищи и продуктов питания в древнерусском языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «русский язык». К., 1986. 22 с.
8. Яценко С.А. Назви продуктів харчування, страв і напоїв в українській мові XIV – XVII століть: дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова. К., 2009. 242 с.